

नेपाल राजपत्र

श्री ५ को सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ४८) काठमाडौं, कात्तिक २ गते २०५५ साल (संख्या २६)

भाग ३

श्री ५ को सरकार

कानून तथा न्याय मन्त्रालयको सूचना

सरकारी मुद्दा सम्बन्धी नियमावली, २०५५

सरकारी मुद्दा सम्बन्धी ऐन, २०४९ को दफा ३६ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी श्री ५ को सरकारले देहायका नियमहरू बनाएको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यी नियमहरूको नाम “सरकारी मुद्दा सम्बन्धी नियमावली, २०५५” रहेको छ ।
२. यो नियमावली श्री ५ को सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको मितिदेखि प्रारम्भ हुनेछ ।
२. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस नियमावलीमा,-

१६३

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

- (क) "ऐन" भन्नाले सरकारी मुद्दा सम्बन्धी ऐन, २०४९ सम्भन्नु पर्छ ।
- (ख) "फौजदारी मुद्दा" भन्नाले ऐनको अनुसूची-१ मा उल्लिखित मुद्दा सम्भन्नु पर्छ ।
- (ग) "देवानी मुद्दा" भन्नाले ऐनको अनुसूची-२ मा उल्लिखित मुद्दा सम्भन्नु पर्छ ।

३. अपराधको सूचना र दर्ता: (१) ऐनको दफा ३ को उपदफा (१) बमोजिम कुनै अपराधको सम्बन्धमा दरखास्त दिँदा अनुसूची-१ बमोजिमको ढाँचामा दिनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम दरखास्त दिने व्यक्तिलाई अनुसूची-२ बमोजिमको ढाँचामा भरपाई दिनु पर्नेछ ।

(३) कसैले उपनियम (१) बमोजिमको दरखास्त वा सूचना सम्बन्धित प्रहरी कार्यालयमा आफैँ आएर नदिई कुनै व्यक्तिमार्फत पठाएमा सम्बन्धित प्रहरी कार्यालयले त्यस्तो दरखास्त वा सूचना बुझि त्यसको भरपाई अनुसूची-२ बमोजिमको ढाँचामा त्यस्तो दरखास्त वा सूचना लिई आउने व्यक्तिलाई दिनु पर्नेछ ।

(४) उपनियम (३) बमोजिम पर्न आएको दरखास्त अनुसूची-१ बमोजिमको ढाँचामा नभए पनि बुझि लिनुपर्छ र त्यस्तो दरखास्तको सम्बन्धमा अन्य कुनै आवश्यक कुरा खुलाउनु पर्ने देखिएमा सम्बन्धित प्रहरी कार्यालयले दरखास्त वा सूचना पठाउने व्यक्ति कहाँ कर्मचारी पठाई वा निजलाई कार्यालयमै भिकाई आवश्यक कुराहरू खुलाई लिन सक्नेछ ।

तर हुलाकद्वारा वा कुनै व्यक्तिमार्फत पठाएको दरखास्त वा सूचनाको व्यहोरा सम्बन्धित व्यक्तिले स्वीकार गरी सनाखत नगरेसम्म त्यस्तो दरखास्त वा सूचना उपर कारवाही स्थगित गर्न सकिनेछ ।

१६४

(२)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

- (५) उपनियम (१) बमोजिम प्राप्त हुन आएको दरखास्त वा सूचनालाई सम्बन्धित प्रहरी कार्यालयले अनुसूची-३ बमोजिमको अपराध दर्ता किताबमा दर्ता गर्नुपर्नेछ ।
- (६) यस नियममा उल्लिखित माध्यम बाहेक अन्य कुनै माध्यमद्वारा अपराध भएको सूचना प्राप्त भएमा सम्बन्धित प्रहरी कार्यालयलाई कारवाही चलाउन यस नियमले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।
४. तहकिकात सम्बन्धी कार्यविधि: (१) ऐनको अनुसूची-१ मा उल्लिखित अपराधको सम्बन्धमा दरखास्त वा सूचना दर्ता वा प्राप्त हुनासाथ सो अपराधको सम्बन्धमा अनुसन्धान तहकिकातको लागि सम्बन्धित प्रहरी कार्यालयले तहकिकात गर्ने प्रहरी कर्मचारी तोक्यो सोको जानकारी तालुक कार्यालय र सरकारी वकील कार्यालयलाई दिनु पर्नेछ ।
- (२) उपनियम (१) बमोजिम तहकिकात गर्न तोकिएको प्रहरी कर्मचारीलाई मुद्दाको अनुसन्धान तहकिकात सम्बन्धी विषयमा सम्बन्धित वा तालुक प्रहरी कार्यालयको कुनै माथिल्लो दर्जाको प्रहरी अधिकृतले मिसिल अध्ययन गरी आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ । अपराधको प्रकृति र गम्भिरतालाई दृष्टिगत गरी त्यस्तो तहकिकात गर्ने प्रहरी कर्मचारीको सहयोगको लागि आवश्यकता अनुसार छुट्टै अनुसन्धान टोली समेत गठन गर्न सकिनेछ ।
- (३) प्रहरी कर्मचारीले कुनै अपराध भएको वा भइरहेको वा हुन लागेको जानकारी वा सुराक पाई सुराक लिन गएका बखत वा आफ्नो उपस्थितिमा त्यस्तो अपराध भएको देखेमा तुरुन्त अभियुक्तलाई पक्रि र अभियुक्त पक्राउ हुन नसकेको अवस्थामा अपराधसँग सम्बन्धित दसीको मालसामान र अन्य कुनै प्रमाण लाग्ने चीज वा वस्तु फेला परेमा ती सामानहरू समेत घटनास्थलमा अपराध भएको देख्ने व्यक्तिहरू कोही भए निजहरूको रोहवरमा आफ्नो कब्जामा लिई आवश्यकतानुसार ठाडो मुचुल्का खडा गर्नु

१७५

(३)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

पर्नेछ र त्यस्तो तहकिकातको कार्य सम्पन्न नभएसम्म त्यस्तो स्थानलाई यथास्थितिमा सुरक्षित राख्नु पर्नेछ ।

तर दसीको मालसामान र अपराधसँग सम्बन्धित प्रमाण लाग्ने कुनै चीज वा वस्तु तत्काल आफ्नो जिम्मा वा कब्जामा लिन नसकिने किसिमको रहेछ भने त्यस्तो चीज वा वस्तुलाई सुरक्षित साथ राख्नको निमित्त सम्बन्धित प्रहरी कर्मचारीले स्थानीय गाउँ विकास समिति वा नगरपालिकालाई अनुरोध गर्न सक्नेछ र त्यसरी अनुरोध गरिएमा सम्बन्धित गाउँ विकास समिति वा नगरपालिकाले पनि त्यस्तो मालसामान, चीज वा वस्तु जिम्मा लिई जिम्मा लिएको निस्सा दिनुपर्नेछ ।

(४) उपनियम (३) बमोजिम सुराक लिन जाने प्रहरी कर्मचारीले घटनाको सम्बन्धमा सकभर चाँडो सम्बन्धित प्रहरी कार्यालयमा खबर गर्नुपर्छ र त्यस्तो कार्यालयले पनि खबर प्राप्त हुनासाथ अनुसूची-३ बमोजिमको अपराध दर्ता किताबमा त्यस्तो खबर दर्ता गरी तहकिकात गर्ने प्रहरी कर्मचारी तोक्नु पर्नेछ ।

(५) उपनियम (१) र (४) बमोजिम तहकिकात गर्न तोकिएको प्रहरी कर्मचारी यथाशीघ्र घटनास्थलमा पुग्नुपर्नेछ ।

(६) यस नियम बमोजिम तहकिकात गर्ने प्रहरी कर्मचारीले त्यस्तो मुद्दा सम्बन्धी घटना देख्ने जान्ने वा थाहा पाउने व्यक्तिहरूसँग निजहरूले देखे, जाने, बुझेसम्मको यथार्थ व्यहोरा यथाशीघ्र खुलाई अनुसूची-४ बमोजिमको ढाँचामा कागज गराई राख्नु पर्नेछ ।

५. खानतलासी: ऐनको दफा १० बमोजिम कुनै मुद्दाको सम्बन्धमा कुनै ठाउँ वा व्यक्तिको जीउको खानतलासी लिनुपर्दा आवश्यकतानुसार अनुसूची-५ वा अनुसूची-६ बमोजिमको मुचुल्का खडा गर्नु पर्नेछ ।

६. लाश जाँच तथा शव परीक्षण: (१) ऐनको दफा ११ बमोजिम लाश जाँच गर्दा तहकिकात गर्ने प्रहरी कर्मचारीले आवश्यकतानुसार अनुसूची-७ वा

१५५

(४)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

अनुसूची-८ बमोजिमको मुचुल्का खडा गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम लाश जाँच मुचुल्का भैसकेपछि त्यस्तो लाश जाँचबाट कुनै अपराधको परिणाम स्वरूप वा शंकास्पद स्थितिमा मृत्यु भएको देखिन नआएमा र तहकिकात गर्ने प्रहरी कर्मचारीले सो लाशको शव परीक्षण गराउन आवश्यक नपर्ने ठहर्‍याएमा त्यसको कारण सहित स्थानीय भद्र भलादमीको रोहवरमा पर्चा खडा गरी मिसिल संलग्न राखी शव परीक्षण नगराउन सक्नेछ ।

७. परीक्षणको प्रतिवेदन पठाउनु पर्ने: (१) ऐनको दफा ११ को उपदफा (३) बमोजिम शवको परीक्षणको लागि पठाइएको कार्य सम्पन्न भै सकेपछि बाटाको म्याद बाहेक चौबीस घण्टाभित्र सम्बन्धित सरकारी चिकित्सकले अनुसूची-९ बमोजिमको शव परीक्षणको प्रतिवेदन सम्बन्धित प्रहरी कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ ।

(२) प्रहरीद्वारा घाउ जाँचको लागि पठाइएको अनुसूची-१० बमोजिमको घाउ जाँच केश फाराम सम्बन्धी प्रतिवेदन तथा अनुसन्धानको सिलसिलामा बुझ्नु पर्ने कुनै व्यक्तिको अवस्थाको सम्बन्धमा माग भएको जानकारी बाटाको म्याद बाहेक चौबीस घण्टा भित्र उपलब्ध गराउनु सम्बन्धित अस्पताल वा हेल्थ पोष्टको कर्तव्य हुनेछ ।

८. शव परीक्षण गर्न पठाउँदा लाग्ने खर्च: शव परीक्षणको लागि सरकारी चिकित्सक समक्ष शव पठाउँदा सम्बन्धित प्रहरी कर्मचारीले लाशको शारीरिक अवस्था, घटनास्थलदेखि शव परीक्षण गरिने स्थानको दूरी आदिको विचार गरी लाश बोक्न लाग्ने मनासिब माफिकको रकम निर्धारण गरी सम्बन्धित व्यक्तिलाई त्यस्तो रकम र शव परीक्षण वापत कुनै दस्तुर लाग्ने रहेछ भने सो रकम समेत त्यस्तो लाश लिई जाने प्रहरी कर्मचारीलाई दिई पठाउनु पर्नेछ ।

९. अभियुक्तलाई पक्राउ र प्रहरी हिरासतमा राख्दा : (१) ऐनको अनुसूची-

१६६

१ मा उल्लिखित अपराधका अभियुक्तलाई प्रहरीले तहकिकातको सिलसिलामा खोज तलास गरी पक्रने भरमग्दुर प्रयास गर्नु पर्नेछ र पक्राउमा परेको अभियुक्तलाई अनुसूची-११ बमोजिम पक्राउ पूर्जी दिनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि पक्राउ गर्नु पर्ने मनासिब आधार नदेखिएको अवस्थामा पक्राउ नगरी अनुसन्धान गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (१) बमोजिम पक्राउ भएको अभियुक्तलाई प्रहरी हिरासतमा राख्नु परेमा ऐनको दफा १५ को रित पुर्‍याई अनुसूची-१२ बमोजिमको थुनुवा पूर्जी दिई हिरासतमा राख्नु पर्नेछ ।

(४) उपनियम (३) बमोजिम प्रहरी हिरासतमा रहेको अभियुक्तको हकमा हिरासतको अवधि भुक्तान नहुँदै तहकिकात पूरा गरी मुद्दा चल्ने वा नचल्ने निर्णय गर्न र अभियोग पत्र तयार गरी अदालतमा मुद्दा दायर गर्न लाग्ने समयलाई समेत ध्यानमा राखी मुद्दा दायर गर्नु पर्ने दिनको कम्तीमा तीन दिन अगावै मिसिल सरकारी वकील कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ ।

(५) अदालतमा दायर भएको ऐनको अनुसूची-१ मा उल्लिखित अपराधको अभियुक्त जहिले सुकै गिरफ्तार भएमा पनि निजलाई बाटोको म्याद बाहेक चौबीस घण्टा भित्र सकभर चाँडो प्रहरीले सरकारी वकीलमार्फत अदालतमा उपस्थित गराउनु पर्नेछ । त्यस्तो अभियुक्तको बयान प्रहरी कार्यालयमा गराई रहनु पर्दैन ।

१०. दसी वा चीज वस्तुको सनाखत: ऐनको दफा १६ को उपदफा (२) बमोजिम कुनै मुद्दासँग सम्बन्धित दसी वा चीज वा वस्तु सनाखत गराउनु पर्दा सनाखत गराउनु पर्ने सम्बन्धित व्यक्तिलाई त्यस्तो दसी वा चीज वा वस्तु देखाई सनाखत गराउनु पर्नेछ ।

११. हिरासतमा रहेको व्यक्तिलाई प्रहरीले छाड्न सक्ने : (१) ऐनको दफा २१ बमोजिम तहकिकातको सिलसिलामा प्रहरी हिरासतमा रहेको कुनै व्यक्तिलाई

१६८

हिरासतमा राखी रहन आवश्यक नदेखिएमा सो कुराको कारण खोली पर्चा खडा गरी त्यस्तो व्यक्तिलाई हाजिर जमानीमा छोड्नुको निमित्त सरकारी वकीलको सहमतिको लागि पत्र लेखी मिसिलसमेत सरकारी वकील कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम सहमतिको लागि लेखी आएमा सरकारी वकीलले मिसिल संलग्न कागजहरूको अध्ययनबाट त्यस्तो व्यक्तिलाई हिरासतमा राखिरहन आवश्यक नदेखेमा हाजिर जमानीमा छोड्ने सहमति दिन सक्नेछ ।

(३) उपनियम (१) बमोजिम सरकारी वकीलसँग तत्काल सहमति लिन नसकिने मनासिब अवस्था परेमा त्यसको कारण जनाई प्रहरी हिरासतमा रहेको कुनै व्यक्तिलाई तहकिकात गर्ने प्रहरी कर्मचारीले हाजिर जमानीमा छोड्नु पर्नाको कारणसमेत खोली पर्चा खडा गरी छोड्न सक्नेछ, र यसरी छोडिएकोमा त्यसको जानकारी सरकारी वकील कार्यालयलाई अविलम्ब दिनु पर्नेछ ।

१२. दसी प्रमाण र अभियुक्त राख्ने : (१) ऐनको दफा १७ को उपदफा (१) बमोजिम तहकिकात गर्ने प्रहरी कर्मचारीबाट प्राप्त मिसिल सरकारी वकीलले अध्ययन गरी मुद्दा चलन सक्ने देखिएमा अभियोगपत्र तयार गरी अदालत समक्ष पेश गर्ने समयमा दाखिल गर्ने गरी मुद्दासँग सम्बन्धित दसी, प्रमाण र अभियुक्त भएमा अभियुक्तसमेत सम्बन्धित प्रहरी कार्यालयमा राख्न पठाउनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम सरकारी वकीलले पठाएको दसी, प्रमाण र अभियुक्तलाई राख्ने जिम्मेवारी सम्बन्धित प्रहरी कार्यालयको हुनेछ ।

१३. फौजदारी मुद्दाको दायरी: (१) अदालतमा फौजदारी मुद्दा दायर गर्दा सरकारी वकीलले ऐन र प्रचलित कानूनको म्यादभित्र अनुसूची-१३ बमोजिमको ढाँचामा ऐनको दफा १८ को उपदफा (१) बमोजिमका

१६९

कुराहरू समेत उल्लेख गरी अभियोगपत्र तयार गरी सक्कल मिसिल र अभियुक्त भए निजलाई समेत प्रहरी कर्मचारीका साथ अदालतमा दाखिल गरी अभियोगपत्र दायर गर्नुपर्नेछ । यसरी दायर गरिएको अभियोगपत्रको एक प्रति नक्कल तहकिकात गर्ने प्रहरी कर्मचारीलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम अदालतमा दायर भएको मुद्दामा प्रहरी कर्मचारी वा सरकारी वकीललाई तारेखमा राखिने छैन ।

तर अदालतमा त्यस्ता मुद्दाको सुनवाई हुने दिनको पूर्व सूचना र सुनवाईका दिन भएको आदेश वा फैसलाको नक्कल सम्बन्धित सरकारी वकील कार्यालयलाई अदालतले उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

१४. मुद्दा दायर भएपछि फेला परेको सबूद प्रमाण पेश गर्ने : ऐन बमोजिम दायर भएको मुद्दा सम्बन्धमा प्रहरी वा अरु कसैले सबूद प्रमाण लायकको कुनै माल, वस्तु वा लिखत फेला पारेमा सम्बन्धित सरकारी वकील कार्यालयमा दाखिल गर्नु पर्नेछ र सो कार्यालयले पनि त्यस्तो माल, वस्तु वा लिखतलाई अदालतमा तुरुन्त पेश गर्नुपर्नेछ ।

१५. सरकारी पक्षको साक्षी, गवाहलाई उपस्थित गराउने: (१) अदालतले सरकारी पक्षको साक्षी गवाहलाई उपस्थित गराउने दिनको सूचना सम्बन्धित प्रहरी कार्यालयलाई दिनु पर्नेछ र त्यस्तो सूचना पाएपछि निर्धारित मिति र समयमा सरकारी वकील मार्फत त्यस्ता साक्षी, गवाहलाई अदालतमा उपस्थित गराउने कर्तव्य प्रहरीको हुनेछ । अदालतले प्रमाण बुझ्न मुकरर गरेको मितिसम्ममा विदेश गै सक्ने वा अन्य कुनै कारणले उपस्थित हुन नसक्ने तर नबुझी नहुने किसिमका साक्षी, गवाहलाई अदालत समक्ष प्रस्तुत गरिएमा अदालतले तत्कालै बुझ्न सक्नेछ ।

(२) अदालतको आदेश बमोजिम प्रहरीले सरकारी पक्षको साक्षी, गवाहलाई तोकिएको दिनमा उपस्थित गराउन नसकेको अवस्थामा

१८०

उपस्थित गराउन नसक्नाको मुनासिब माफिकको कारण खोली सम्बन्धित गाउँ विकास समिति वा नगरपालिकाका पदाधिकारी वा भद्र भलादमीहरूको रोहवरमा अनुसूची-१४ बमोजिमको ढाँचामा मुचुल्का खडा गरी सम्बन्धित सरकारी वकील कार्यालयमा पेश गर्नु पर्नेछ । सरकारी वकीलले उक्त मुचुल्कासमेत संलग्न राखी पुनः साक्षी गवाह उपस्थित गराउनका लागि समय माग गरी अनुरोध गरेमा अदालतले त्यसरी माग गरि एको समयमा पुनः साक्षी गवाह उपस्थित गराउने आदेश दिन सक्नेछ ।

- (३) यस नियम बमोजिम साक्षी गवाहलाई अदालतमा उपस्थित गराउँदा लाग्ने खर्च सम्बन्धित प्रहरी कार्यालयले उपलब्ध गराउनेछ । यसरी खर्च उपलब्ध गराउँदा प्रत्येक साक्षी, गवाहलाई राजपत्र अनंकित प्रथम श्रेणीको सरकारी कर्मचारीले पाए सरहको दैनिक तथा भ्रमण भत्ता दिइने छ । सरकारी कर्मचारीलाई साक्षी, गवाहको रूपमा उपस्थित हुनु पर्ने भएमा प्रचलित आर्थिक ऐन नियम बमोजिम निज कार्यरत कार्यालयबाट नै त्यस्तो रकम दिइनेछ ।

१६. देवानी मुद्दाको दायरी: ऐनको अनुसूची-२ बमोजिमका मुद्दा अदालतमा दायर गर्दा सो सम्बन्धमा आवश्यक कागजपत्र तथा प्रमाण जुटाई दिने र साक्षी, गवाह उपस्थित गराउने समेतको कर्तव्य ऐनको दफा २२ अन्तर्गत तोकिएको अधिकृत हुनेछ ।

१७. मुद्दामा दस्तुर इत्यादि नलाग्ने: अदालतमा श्री ५ को सरकार पक्ष वा विपक्ष भएको कुनै पनि मुद्दा दायर गर्दा सो गरे वापत र त्यसको कारवाहीको सिलसिलामा सरकारी पक्षलाई कुनै दस्तुर वा दण्ड जरिवाना इत्यादि लाग्ने छैन ।

१८. भरी भराउसम्बन्धी व्यवस्था: ऐन बमोजिम श्री ५ को सरकार वादी भै

१८९

(९)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

चलेको मुद्दामा अदालतको अन्तिम निर्णय बमोजिम कुनै गैर सरकारी व्यक्तिलाई भरी भराउ गरिदिनु पर्ने चलन चलाई दिनु पर्ने वा अरु केही कुरा गरी दिनु पर्ने रहेछ भने सो मुद्दामा पुनरावेदन दायर गर्न म्याद नाघेको मितिले साधारणतया सात दिनभित्र शुरु अदालतले पुनरावेदन परे नपरेको बुझी पुनरावेदन नपरेकोमा तुरुन्त र पुनरावेदन परेकोमा पुनरावेदनको आखिरी टुंगो लागेको जनाउ आफूकहाँ दाखिल भएपछि त्यस्ता गैर सरकारी व्यक्तिको हकमा त्यस्तो सूचना तामेल भएको मितिले प्रचलित कानून बमोजिम भरी भराउ गराई माग्ने, चलन चलाई माग्ने वा अरु केही कुरा गराई माग्ने म्यादको गणना गरिने छ ।

१९. म्याद कायम गर्ने : ऐनको अनुसूची-१ र २ मा उल्लिखित मुद्दामा सम्बन्धित सरकारी वकील कार्यालयले, प्रचलित कानूनमा श्री ५ को सरकार वादी हुने भनी लेखिएको मुद्दामा सम्बन्धित विभाग, कार्यालय वा सरकारी वकील कार्यालयले र श्री ५ को सरकार पक्ष वा विपक्ष भै चलेको अन्य मुद्दामा सम्बन्धित कार्यालय, निकाय वा पदाधिकारीले जनाउ पाएको मितिबाट पुनरावेदन, निवेदन, पुनरावलोकन वा मुद्दा दोहोर्‍याउनको निमित्त निवेदन गर्ने समेतको म्याद कायम गर्नुपर्नेछ ।
२०. नक्कलसम्बन्धी व्यवस्था: श्री ५ को सरकार वादी वा प्रतिवादी भै चलेको वा श्री ५ को सरकारलाई सरोकार पर्ने मुद्दामा अड्डा अदालतबाट भएका निर्णय वा आदेश लगायतका कागजातहरूको नक्कल बिना दस्तुर अड्डा अदालतले सरकारी वकील कार्यालयलाई सारी लान दिनु पर्नेछ । त्यस्ता कागजातको नक्कल सरोकार पर्ने प्रहरी कार्यालय वा अन्य कार्यालयले सारी लिन चाहेमा सरकारी वकील कार्यालयमा रहेको नक्कल मिसिलबाट सारी लिन दिनुपर्नेछ ।
२१. सुरक्षित राख्ने: ऐनको दफा १९, दफा २२ को उपदफा (७) र दफा ३१ को उपदफा (५) बमोजिम सरकारी वकीलले मुद्दा नचल्ने निर्णय गरी फिर्ता पठाएको मिसिल तथा दसी प्रमाणका चीज वा वस्तु सम्बन्धित

मुद्दामा नालिस गर्ने प्रचलित कानूनको हदम्यादसम्म सम्बन्धित कार्यालयले सुरक्षित राख्नु पर्नेछ र सो म्याद समाप्त भएपछि नगदी वा जिन्सी सामान भएमा त्यसलाई लिलाम गरी बैंक दाखिला गर्नु पर्नेछ र त्यस्ता चीज वा वस्तु हातहतियार वा खरखजाना भए प्रचलित कानून बमोजिम हातहतियारको अनुमतिपत्र जारी गर्ने कार्यालयमा बुझाउनु पर्नेछ ।

२२. समन्वय समिति: (१) सरकार वादी मुद्दाको अनुसन्धान तहकिकात एवं अभियोजनमा संलग्न निकायका बीचमा आवश्यकता अनुसार समन्वय कायम गरी उल्लेखित कार्यमा प्रभावकारिता ल्याउन देहाय बमोजिमको समन्वय समिति रहनेछ ।

(क) महान्यायाधिवक्ता अध्यक्ष

(ख) सचिव, कानून तथा न्याय मन्त्रालय सदस्य

(ग) सचिव, गृह मन्त्रालय सदस्य

(घ) प्रहरी महानिरीक्षक सदस्य

(ङ) महान्यायाधिवक्ताले तोकेको महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयको वरिष्ठ सरकारी अधिवक्ता सदस्य-सचिव

(२) समितिको कार्याविधि समितिले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(३) समितिले आवश्यकता अनुसार अनुसन्धान तहकिकातसँग सम्बन्धित विभिन्न निकायका प्रमुखहरूलाई समितिको बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

२३. अनुसूचीमा हेरफेर तथा थपघट गर्न सक्ने: श्री ५ को सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी अनुसूचीमा आवश्यकतानुसार हेरफेर तथा थपघट गर्न सक्नेछ ।

२४. खारेजी र बचाउ: (१) सरकारी मुद्दासम्बन्धी नियमावली, २०१८ खारेज गरिएको छ ।

(२) सरकारी मुद्दासम्बन्धी नियमावली, २०१८ बमोजिम भए गरेका काम कारवाहीहरू यसै नियमावली बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

अनुसूची-१

(नियम ३ को उपनियम (१) सँग सम्बन्धित)

जाहेरी दरखास्तको ढाँचा

श्री..... मा चढाएको प्रहरी कार्यालयले भने
 (प्रहरी कार्यालयको नाम र ठेगाना) दर्ता नं.: -
 दर्ता मिति: -

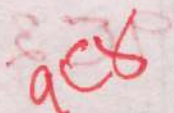
दरखास्त

१. दरखास्त वा सूचना दिने व्यक्तिको नाम, थर र ठेगाना: -
२. कुन मुद्दासम्बन्धी अपराधबारे दरखास्त वा सूचना गरेको हो :-
३. अपराध गर्ने व्यक्तिको नाम, थर, ठेगाना र हुलिया: -
४. अपराध भएको वा भैरहेको वा हुने सम्बन्धित ठाउँ, मिति र समय: -
५. दरखास्त वा सूचनाको व्यहोरा: -
६. अपराधसँग सम्बन्धित कुनै सबूद प्रमाण भए सो कुरा: -
७. अपराधसँग सम्बन्धित अन्य विवरण: -
८. यो दरखास्तको व्यहोरा ठीक साँचो छ, भुट्टा व्यहोरा लेखेको ठहरे कानून बमोजिम सहुला, बुझाउँला । प्रहरीद्वारा केश तहकिकात हुँदा वा अदालतमा मुद्दा चल्दाका बखत उपस्थित हुनुपर्ने जनाउ पाए सो बमोजिम उपस्थित हुनेछु ।

दरखास्त वा सूचना दिनेको: -

सही: -

मिति: -

(१२)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

खण्ड ४८ संख्या २६

नेपाल राजपत्र भाग ३

मिति २०५५।१२

अनुसूची-२

(नियम ३ को उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)

दरखास्त वा सूचनाको भरपाई

विषय:- मुद्दासम्बन्धी अपराधबारे ।

..... को मिति को दरखास्त वा सूचना प्राप्त भई यस
प्रहरी कार्यालयको दर्ता किताबमा मिति मा दर्ता भयो ।

कार्यालयको छाप:-

दरखास्त/सूचना दर्ता गर्ने प्रहरी कर्मचारीको:-

सही:-

दर्ता नं.:-

नाम:-

पद:-

कार्यालय:-

मिति:-

१८५

आधिकारिकता मुद्रण विभाग(१३) प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

अनुसूची-३

(नियम ३ को उपनियम (५) सँग सम्बन्धित)

श्री ५ को सरकार

गृह मन्त्रालय

प्रहरी कार्यालय.....

अपराध दर्ता किताब (१० नं डायरी)

[illegible]

(26)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागू हुनेछ।

प्रहरीबाट राय पेश मिति	प्रस्तावित अभियोगको सम्बन्धित कानून	स. व. का. बाट लगाइएको अभियोगसँग सम्बन्धित कानून	अनुसन्धान पश्चातको कारवाही		अनुसन्धान अधिकृत	अनुसन्धान अधिकृतबाट अपराध नियन्त्रणबारे सुझाव	हदम्याद	कैफियत
			अदालतको निर्णय					

(१५)

१८६

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

खण्ड ४८ संख्या २६

नेपाल राजपत्र भाग ३

मिति २०५५।७।२

अनुसूची-४

(नियम ४ को उपनियम (६) सँग सम्बन्धित)

घटना विवरण कागजको ढाँचा

श्री प्रहरी कार्यालय.....
(फलाना ठाउँ) मा अनुसन्धान अधिकृत फलाना समक्ष, फलाना
ठाउँ बस्ने, फलाना पेशा गर्ने, फलानाको छोरा वर्ष
को (फलानाले) गरेको कागज ।

१. दरखास्त वा सूचनाको छोटकारी विवरण:-

.....
.....
.....

२. घटनासँग सम्बन्धित प्रश्नहरू:-

.....
.....
.....

३. कागज गर्नेले खुलाई लेखाई दिएका कुराहरू:-

.....
.....

४. रोहवर:-

कागज गर्नेको सही:-

.....

इति संवत् २०.... साल महिना गते रोज शुभम्

अनुसूची- ५

(नियम ५ सँग सम्बन्धित)

बरामदी/खानतलासी मुचुल्काको ढाँचा

श्री प्रहरी कार्यालय बाट
 (फलाना ठाउँ) मा खडा गरेको चीज वस्तु वा ठाउँको
 बरामदी/खानतलासी मुचुल्का ।

१. बरखास्त वा सचनाको छोटकरी विवरण:-

.....

२. चार किल्लासहित बरामद/खानतलासी गरिएको चीज वस्तु वा ठाउँको विवरण

.....

३. बरामद भएको सामान (दसी) को विवरण:-

.....

४. देखे बमोजिम सही छाप गर्ने साक्षीहरूको नाम, थर, उमेर, वतन र सही:-

.....

५. रोहवरमा बस्नेहरूको नाम, थर, उमेर, वतन र सही:-

प्रहरीले मेरो घर/चीज वस्तु खानतलासी लिंगा आफ्नो तलासी दिई इज्जत साथ
 तलासी लिएको र घरको कुनै सामान हिनामिना भएको छैन भनी सही गर्ने ठाउँ
 बस्ने घर वा चीज वस्तुको धनी/जिम्मेवार व्यक्ति अभियुक्तहरूको नाम, थर
 उमेर, वतन र सही:-

खण्ड ४८ संख्या २६

नेपाल राजपत्र भाग ३

मिति २०५१।७।२

६. काम तामेल गर्ने:-

अनुसन्धान अधिकृत:-

अन्य प्रहरी कर्मचारीहरू:-

७. मिति:-

समय:-

१५०

२०१९

(१८)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

अनुसूची-६

(नियम ५ सँग सम्बन्धित)

खानतलासी मुचुल्काको ढाँचा

श्री प्रहरी कार्यालय बाट
(फलाना ठाउँ बस्ने फलाना मानिसको) जीउको खानतलासी मुचुल्का ।

१. दरखास्त वा सूचनाको छोटकरी विवरण:-
.....
 २. खानतलासी गरिएको ठाउँको विवरण:-
.....
 ३. बरामद भएको ठाउँ र सामान (दसी) को विवरण:-
.....
 ४. देखे बमोजिम सही छाप गर्ने साक्षीहरूको नाम, थर, उमेर, वतन र सही:-
.....
 ५. रोहवरमा बस्नेहरूको नाम, थर, उमेर, वतन र सही:-
.....
- अभियुक्तहरूको नाम, थर, उमेर, वतन, र सही:-
.....

काम तामेल गर्ने:-

अनुसन्धान अधिकृत:-

अन्य प्रहरी कर्मचारीहरू:-
.....

मिति:-

समय:-

अनुसूची-७

(नियम ६ सँग सम्बन्धित)

घटनास्थल/लाश जाँच मुचुल्काको ढाँचा

श्री प्रहरी कार्यालय बाट
 (फलाना ठाउँमा) मा खडा गरेको घटनास्थल, लाश जाँच मुचुल्का ।

१. मृतकको नाम, थर:-

वतन:-

उमेर:-

लिङ्ग:-

२. दरखास्त वा सूचनाको छोटकरी विवरण:-३. घटनास्थलको चार किल्लासहितको विवरण:-४. लाशको विवरण:-

लाशको शारीरिक अवस्था:-

लाशको विवरण:-

कपडा

उचाइ

कपालको रङ्ग

कपालको अवस्था

अनुहारको अवस्था

आँखा:-खुल्ला/बन्द

नाक

कान

हात खुम्चिएको

सोभो

मुट्टी

नङको अवस्था

खुट्टाको अवस्था

नीलडामहरू

(ठाउँ, आकार)

खोसिएको दागी

(ठाउँ, आकार)

(२०)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

मुख	
दाँत र जिब्रो	काटिएको घाउहरू
घाँटीको अवस्था	(ठाउँ, आकार)
.....	
घाँटीको डामहरू	अन्य घाउहरू
छाती	(ठाउँ, आकार)
.....	
पेटको अन्य भागको अवस्था	
मलद्वारा	
लिङ्ग/योनी	परिचयात्मक चिन्ह (कुनै भए)

.....

अन्य कुनै विकृति/अस्वाभाविक लक्षण भए (सो समेत उल्लेख गर्ने)

.....

५. घटना स्थल र लाशको रेखा चित्रण (गर्न सकिन्छ भने):-

६. देखे बमोजिम सही छाप गर्ने साक्षीहरूको नाम, थर, उमेर, वतन र सही:-

.....

.....

.....

७. रोहवरमा बस्नेहरूको नाम, थर, वतन र सही:-

.....

.....

दरखास्त वा सूचना दिने व्यक्तिको नाम, थर, वतन र सही:-

अभियुक्तहरूको नाम, थर, उमेर, वतन र सही:-

काम तामेल गर्ने:-

अनुसन्धान अधिकृत:-

अन्य प्रहरी कर्मचारीहरू:-

.....

.....

.....

मिति:-

१५३

खण्ड ४८ संख्या २६

नेपाल राजपत्र भाग ३

मिति २०५५।७।२

अनुसूची - ९

(नियम ७ को उपनियम (१) सँग सम्बन्धित)

शव परीक्षण प्रतिवेदन

(AUTOPSY REPORT)

प्रहरी कार्यालयले भने

मुद्दा दर्ता नं.:-

मिति:-

प्रहरी कार्यालयको नाम:-

मृतकको नाम, थर, ठेगाना, उमेर र लिङ्ग:-

लास सनाखत गरिदिने व्यक्तिको नाम, थर, वतन:-

लास लिई आउने प्रहरी कर्मचारीको नाम, दर्जा:-

सम्बन्धित प्रहरी कार्यालयको छाप र कर्मचारीको दस्तखत:-

RELEVANT DETAILS:

EXTERNAL EXAMINATION:

INTERNAL EXAMINATION:

SPECIAL EXAMINATION:

VISCERA/ANOTHER SAMPLES:

(२३)

१५५

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

CAUSE OF DEATH

(मृत्युको कारण)

(SEAL OF THE HOSPITAL)

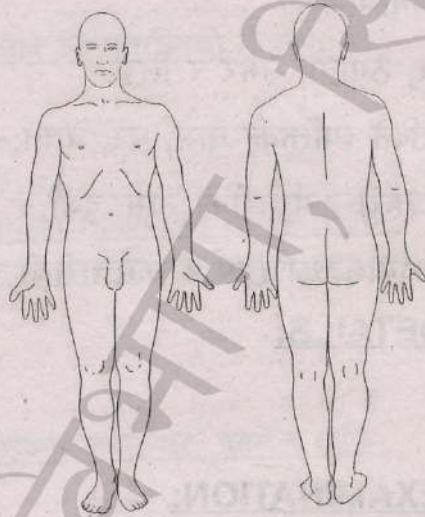
FULL NAME OF M. O.:-

SIGNATURE OF M.O.:-

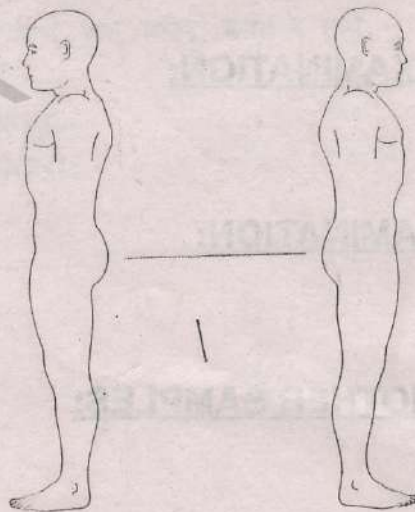
DATE:-

HOSPITAL:-

FULL BODY - ANTERIOR AND POSTERIOR VIEWS (VENTRAL AND DORSAL)

FULL BODY - LATERAL VIEW

१९६ (२४)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

GUIDELINES:

RELEVANT DETAILS:

Mention short history or circumstances of death.

EXTERNAL EXAMINATION:

WITH CLOTHES ON- List & describe clothings and ornaments etc. (Note if mud, grass present)

AFTER CLOTHES ARE REMOVED:- Take height, estimate weight, describe stature, hair, and estimate age. See the body from all sides

-Appearance of cornea, rigor mortis, PM Staining, if anything found on natural orifices, findings related to decomposition.

Record old scars, tattoo, deformity in unidentified body.

Record details of injury, type, size, site.

Record bleeding, semen, faeces, urine if present

INTERNAL EXAMINATION:

LARYNX, TROCHEA, PHARYNX, LUNGS:-

note any injury, abnormality or change in physical character.

STOMACH:

See what is inside, describe smell if present.

OTHER ORGANS

Describe injuries, if present.

Note abnormality or change in physical character.

SKETCHES:-

Fill in appropriately in the blanks provided in cases of injuries/
wounds

अनुसूची - १०

(नियम ७ को उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)

घाउ जाँच केस फारम

मिति र दर्ता नं.

Date & Police case No:-

घाइतेको नाम, थर, उमेर र लिंग

Name, Age & Sex of Injured Person:-

घाइतेको वतन:-

Address of Injured Person:-

कार्यालयको नाम ठेगाना :-

Name & Address of the Office (Sender) :-

घाउ जाँच गराउन लिई जाने प्रहरी कर्मचारीको नाम, दर्जा :-

Name & Rank of the Police Personnel :-

(accompanying the injured to M.O.)

Date Time & Place of Examination

Consent:-

Nature of Injury Size & Site :-

1.

2.

3.

Type of Injury :-

अंगभंग

अंग फेरीएको वा छिनालिएको वा फुकालिएको

पुरानो घाउखत.....

अन्य.....

Type of Weapon/Object used :-

Condition of the Patient :

Whether fatal or not ? (मर्ने वा नमर्ने)

Remarks (कैफियत)

घाउजाँच गर्ने अधिकारी :-

दस्तखत :-

नाम थर :-

दर्जा :-

कार्यालय :-

मिति :-

कार्यालयको छाप :-

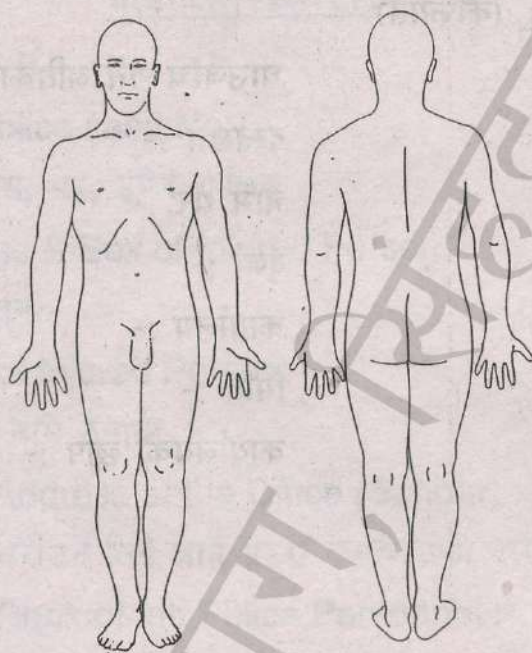
सुदृण विभाग

१९९

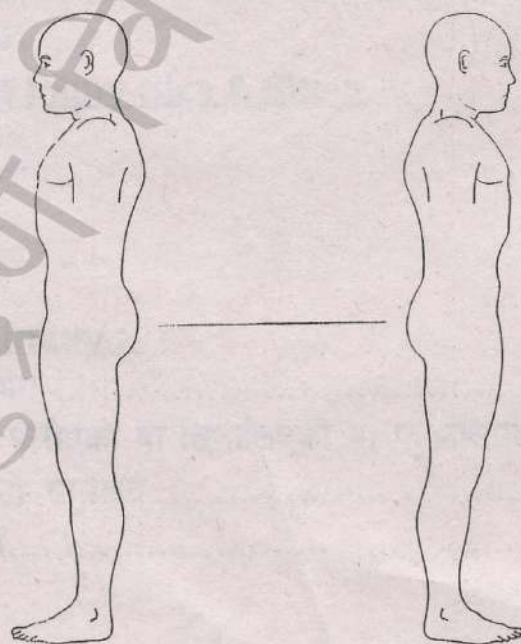
(२७)

आधिकारिकता सुदृण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

FULL BODY - ANTERIOR AND POSTERIOR VIEWS (VENTRAL AND DORSAL)

FULL BODY - LATERAL VIEW

GUIDE LINES:-

Nature of Injury :-

Mention Abbrasion or contusion or lacerated or incised or stabbed or, gunshot wound, burns or fracture or dislocation.

Type of Injury :-

अंगभंग

१.

२.

३.

४.

५.

६.

अंग फोर्ने वा फुकाइने वा छिनाइने :-

If there is partial damage such as limping after fracture / dislocation if there is organ damage such as lungs, liver, heart, kidney, spleen, intestine and brain.

पुरानो घाउखत :-

Do not include vaccination or operation scars.

अन्य:-

Nail scratch, biting, burns, electric burns, and using vapour and smoke for all injuries mentioned above indicate under which headlings they come.

Type of the weapon / Object used :- Mention sharp or blunt, heavy or light, gunshot, Chemicals or fire burns or any other specific characteristics of the weapon / object used.

Condition of the patient :- Mention injury to the vital organs as fatal; multiple fractures as fatal or any other injuries which with the available medical aid at the place of examination is likely to cause death.

१०१
(३०)
आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

अनुसूची - ११

(नियम ९ को उपनियम (१) सँग सम्बन्धित)

पक्राउ पूर्जाको ढाँचापक्राउ पूर्जा

श्री

ठेगाना

तपाईंलाई अपराध/कसूरको

अनुसन्धानको सिलसिलामा पक्राउ गर्नु पर्ने भएकोले यो पक्राउ पूर्जा जारी गरिएको छ । यो पक्राउ पूर्जा लिई आउने प्रहरी कर्मचारी साथ लागि तुरुन्तै कार्यालयमा आउनु होला । अन्यथा प्रहरीले नछाडी ल्याउने छ ।

अनुसन्धान अधिकृतको:-

सही :-

नाम :-

दर्जा :-

कार्यालय :-

मिति :-

२०३

(३१)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

अनुसूची - १२

(नियम ९ को उपनियम (३) सँग सम्बन्धित)

थुनुवा पर्जीको ढाँचाथुनुवा पर्जी

श्री

ठेगाना

.....जाहेरीले वादी श्री ५ को सरकार
प्रतिवादी तपाईंसमेत भएकोअपराध/कसूरको अनुसन्धान
तहकिकातको सिलसिलामा तपाईंलाई प्रहरी हिरासतमा राखी मुद्दाको अनुसन्धान
कार्य गर्नु पर्ने भएकोले मुलुकी ऐन अदालती बन्दोबस्तको १२१ नं. अनुसार
आजैका मितिदेखि प्रहरी हिरासतमा राखी यो थुनुवा पूर्जी दिइएको छ ।

अनुसन्धान अधिकृतको:-

सही :-

नाम :-

दर्जा :-

कार्यालय :-

मिति :-

(३२)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

खण्ड ४८ संख्या २६ नेपाल राजपत्र भाग ३ मिति २०५५।७।२

अनुसूची-१३

(नियम १३ को उपनियम (१) सँग सम्बन्धित)

अभियोगपत्रको ढाँचा

अभियोगपत्र

अदालतले भने:-

दर्ता नं.:-

दर्ता मिति:-

श्री अदालतमा सरकारी मुद्दासम्बन्धी ऐन, २०४९ को दफा १८ अन्तरगत दायर गरेको ।

अभियोगपत्र

२०..... सालको नम्बर:-

..... को जाहेरीले श्री ५ को सरकार वादी

विरुद्ध

(१) प्रतिवादी

(२) प्रतिवादी

(३) प्रतिवादी

मुद्दा:-

केशको व्यहोरा:-

(१)

(२)

(३)

अभियोग:-

सबुद प्रमाण:-

दसी प्रमाण तथा अपराधसँग सम्बन्धित चीज वस्तु:-

गवाह:-

देख्ने:-

(क)

(ख)

(ग)

(घ)

सुन्ने:-

(क)

(ख)

२०५

खण्ड ४८ संख्या २६ नेपाल राजपत्र भाग ३ मिति २०५५।७।२

दसीको सामान वा अपराधसँग प्रमाण लाग्ने अरु चीज वस्तु:-

(क)

(ख)

(ग)

प्रस्तुत कागज पत्रहरू:-

(क)

(ख)

(ग)

यो अभियोगपत्रबाट कारवाही शुरु गर्न अदालतसँग सादर अनुरोध गरिन्छ ।

कार्यालयको छाप:-

सरकारी वकीलको:-

दस्तखत:-

नाम:-

दर्जा:-

कार्यालय:-

मिति:-

- द्रष्टव्य:- (१) अभियोगको कुरा लेख्दा ऐनको दफा १८ बमोजिम खुलाउनु पर्ने कुरासमेत सोही सिलसिलामा खुलाई लेख्नु पर्छ ।
- (२) तहकिकातबाट अभियुक्त देखिएका सबैको नाम, थर, वतन विरुद्ध खण्डमा सिलसिला नम्बर मिलाई लेख्नु पर्छ ।
- (३) सबुद प्रमाण कागजको हकमा जो भएको माथिको ढाँचामा मिलाई लेख्नु पर्छ ।

अनुसूची-१४

(नियम १५ को उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)

साक्षी/गवाह फेला नपरेको मुचुल्काको ढाँचामुचुल्का

..... जाहेरीले वादी श्री ५ को सरकार प्रतिवादी समेत भएको
 मुद्दामा बस्ने सरकारी साक्षी/गवाह
 लाई अदालतमा उपस्थित गराउन..... प्रहरी कार्यालयका प्रहरी कर्मचारी
 (प्रहरी कर्मचारीको नाम) खटी आउँदा उल्लेखित साक्षी/गवाह.....
 कारणले घर ठेगानामा फेला नपरेको व्यहोरा ठीक साँचो हो भनी हामी तपसिलका व्यक्तिहरूले
 यो मुचुल्का गरी दिएका छौं । भुट्टा व्यहोरा लेखिदिएको ठहरे कानून बमोजिम सजाय
 सहुंला ।

तपसिल

मुचुल्कामा बस्ने व्यक्तिहरू (सम्बन्धित नगरपालिका वा गाउँ विकास समितिका पदाधिकारी
 वा भद्र भलादमीहरू):-

- (क)
 (ख)
 (ग)
 (घ)
 (ङ)

खटी जाने प्रहरी कर्मचारीको:-

सही:-

नाम:-

दर्जा:-

कार्यालय:-

मिति:-

आज्ञाले,

तीर्थमान शाक्य

श्री ५ को सरकारको सचिव

2060

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

श्री ५ को सरकार
वन तथा भू-संरक्षण मंत्रालयको
सूचना

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ को दफा ३ क. को उपदफा (१) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी श्री ५ को सरकारले शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज क्षेत्रको वरिपरि देहायको चार किल्ला भित्रको क्षेत्रलाई शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज मध्यवर्ती क्षेत्र तोकिएको छ ।

- पूर्व -** सालदाङ गाउँ विकास समितिको खुड भञ्ज्याङ (निकुञ्ज सिमाना) बाट पूर्व तर्फ नेपाल चीन अन्तरराष्ट्रिय सिमाना हुँदै चोला भञ्ज्याङसम्म । त्यहाँबाट दक्षिण तर्फ सालदाङ र तिन्जे गाउँ विकास समितिको सिमाना सालदाङ गाउँ विकास समितिलाई भित्र पारी छोइला नजिक सालदाङ र धो गाउँ विकास समितिको सिमानासम्म । धो गाउँ विकास समितिको सिमानाबाट पूर्व तर्फ धो र तिन्जे गाउँ विकास समितिको सिमाना धो गाउँ विकास समितिलाई भित्र पारी छार्का, तिन्जे र धो गाउँ विकास समितिको मिलन बिन्दुसम्म । त्यहाँबाट दक्षिण तर्फ धो र छार्का गाउँ विकास समितिको सिमाना धो गाउँ विकास समितिलाई भित्र पारी छार्का, मुकोट र धो गाउँ विकास समितिको मिलन बिन्दुसम्म । सो मिलन बिन्दुबाट पश्चिम तर्फ धो गाउँ विकास समितिलाई भित्र पारी फोक्सुण्डो गाउँ विकास समितिको दक्षिण पूर्व सिमानामा पर्ने व्यास ऋषि भन्ने ठाउँसम्म ।
- दक्षिण -** व्यास ऋषि भन्ने ठाउँबाट दक्षिण तर्फ व्यास खोला हुँदै रह गाउँ विकास समितिको पूर्वी सिमाना सिमाना जैरी गाड र ठूली भेरीसम्म । उक्त दोभानबाट पश्चिम तर्फ ठूली भेरी नदी हुँदै दुनै गाउँ विकास समितिलाई बाहिर र रह गाउँ विकास समितिलाई भित्र पादै फोक्सुण्डो खोला र ठूली भेरीको दोभान सुलिगाडसम्म । सो दोभानबाट ठूली भेरी हुँदै पश्चिम तर्फ गई त्रिपुराकोट गाउँ विकास समिति समेतलाई भित्र पारी ठूली भेरी र चुगाडको दोभानसम्म । उक्त दोभानबाट पश्चिमतर्फ पाहाडा गाउँ विकास समितिको दक्षिण सिमाना सिमाना उक्त गाउँ विकास समितिलाई भित्र पारी काईगाउँ र रिमी गाउँ विकास समितिको पनि दक्षिण सिमानालाई लिदै दुवै गाउँ विकास समिति लाई भित्र पारी देउली पाटन गुरुजुला लेख नजिक पर्ने डोल्पा र जुम्ला जिल्लाको सिमानासम्म । त्यहाँबाट उत्तर पूर्व हुँदै जुम्ला जिल्ला र डोल्पा जिल्लाको सिमाना रिमी गाउँ विकास समिति लाई दक्षिण पारी निकुञ्ज सिमानासम्म ।
- पश्चिम -** रिमी गाउँ विकास समितिको उत्तरी सिमाना तथा काईगाउँ गाउँ विकास समितिको पश्चिम सिमानाको मिलन बिन्दुबाट उत्तर तर्फ जुम्ला र डोल्पा जिल्लालाई छुट्याउने कान्सी डाल्फा डाँडा (निकुञ्जको पश्चिमी सिमाना) हुँदै चौध विसे डाँडाको टुप्पासम्म । त्यहाँबाट उत्तर तर्फ रेकम खर्क नजिक भोटे खोलाको शिरमा पर्ने जुम्ला, डोल्पा र मुगु जिल्लाको मिलन बिन्दुसम्म । त्यहाँबाट उत्तर तर्फ मुगु जिल्लाको किम्री गाउँ विकास समितिको सम्पूर्ण भाग भित्र पारी निकुञ्ज सिमाना बाहिर रहेको डोल्फु गाउँ विकास समितिको बाँकी भू-भागलाई भित्र पादै नेपाल-चीन अन्तरराष्ट्रिय सिमानासम्म ।
- उत्तर -** निकुञ्जको उत्तरी सिमाना ।

अज्ञाले,

रवि शंमा अर्याल
उप सचिव (कानून)

(३६)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।
मुद्रण विभाग, सिंहदरबार, काठमाडौंमा मुद्रित ।